

γούσαν οι υλικές και βιωτικές ανάγκες του ανθρώπου, που δεν παύει να προσπαθεί να υποτάξει τα στοιχεία και τις δυνάμεις της φύσης και να καλλιτερεύει την ύπαρξή του, δε θα υπήρχαν όμως εξάπαντος οι σημερινές Ευρωπαϊκές φιλολογίες κ' ή Λατινική, και ακολουθία δε θα υπήρχαν κ' οι τόσον αγαπημένες στον κ. Α. Κ. «σχολές» (ρομαντισμός, νατουραλισμός, συμβολισμός, φουτουρισμός), που αν και στο βωμό τους έχουνε μυσταγωγήσει θεσπέσιες μεγαλοφυΐες, επιμένω μ' όλα ταύτα να νομίζω πως δεν ανταποκρίνονται σήμερα στα καλλιτεχνικά μας ιδεώδη και δε μας ικανοποιούν συναισθηματικά (ποιός λ. χ. ποιητής σήμερα θέλει να παρουσιαστή ως ρομαντικός;) και πως ο άνθρωπος σήμερα, στην πρωτόφαντη παραζάλη της πολιτάραχης εποχής μας, γυρτεύει ως αντίδοτο Τέχνη που νάναδίνει Έλληνική διαύγεια, Όλύμπια γαλήνη, κλασσική λιτότητα και την ψυχική εκείνη εύρωστία, που Ισοροπημένα μναλά μονάχα μπορούν να εμψυχήσουν στα έργα τους.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΑΗΣ

ΤΑ ΜΑΪΣΤΡΑΔΙΑ

(Με την έγκριση του Ψυχάρη, που μ'ας δόθηκε στις 29 του Νοέβρη, δημοσιεύουμε παρακάτω δυο σπουδαία κριτικά γράμματά του στο νέο ποιητή κ. Σπύρο Παναγιωτόπουλο, όπου σ' αυτά εξετάζονται διάφορα ζητήματα, λογοτεχνικά και γλωσσολογικά).

Α'.

Sénat — Πέμπτη 4 του Οκτώβρη 1923.

Φίλε συνάδερφέ μου,

Έλαβα τα *Μαΐστράδια* σου, καμάρωσα την αφιέρωση μ' όλη τη δόξα της, καμάρωσα και το σκίτσο που μ'ας χαρίζει την εικόνα σου. Είσαι πολύ δημοφής. Έχεις όμως και μιὰ ματιὰ μαργιόλικη που με τρομάζει, σὰ νὰ μνησθε τοῦ ἀναγνώστη πὼς νὰ προσέχη μὴς και τοῦ ξεφύγει καμιά χοντρή ἀνοησία, σὰ σὲ διαβάση και θελήσῃ νὰ σοῦ πῆ τὴ γνώμη του. Κι ὥστόσο εἶχα τὸ θάρρος νὰ σὲ διαβάσω, ἔχω τώρα και τὸ θάρρος νὰ σοῦ πῶ τὴ γνώμη μου. Μεγάλη ἐλπίδα μοῦ δίνεις. Θὰ κόψης δρόμο, μιὰ μέρα θὰ γίνης ἀπὸ καιγούς. Ένας ποιητὴς ποὺ στοχάστηκε *βαρνακία ὄνειροπόλα, τοῦ πόθου τοὺς γιαλοὺς*, ποὺ τόσο κατάλληλα, τόσο μαγεφτικά μ'ας ἔβγαλε στὸ τέλος μιὰς ὥρας στροφῆς τὴν *ἀπεραντοσύνη*, ἕνας ποιητὴς ποὺ νιώθει ἀμέσως τὴν εἰλικρίνεια τῆς καρδιάς του, ποὺ ξαίρει τι σημαίνει προσοχή, ποὺ προσέχει στὴν ὀρθογραφία τῆ σωστή (στὸ νιώθω μὲι), ποὺ προσέχει στὴν πλού-

σια ρίμα (χλόη, μελισσολόι), ένας τέτοιος ποιητής, βέβαια πώς δεν είναι της νουζ'νας. Κάμς μου όμως την τιμή να διαδάξη στις *Δογοτεχνικές σελίδες* της Κρήτης, ένα γράμμα δικό μου όπου προσπαθώ να ζηγήσω την άγισ σημασία της πρόξ'ς που είναι γέννημα και θρέμμα, τιμή και μεγαλείο της Εβρώπης μας. Τότες θα καταλάβης τι πόθο έχω να σε δω καιιά μέρα να μάς προβάλης στη μέση με πεζά δικά σου. Η ποίηση πάντα στην ουσία της άτομική και κάπως λοιπόν αναρχική. Παραδέχεται λόγου χάρη, έτσι τουλάχιστο τα βλέπω τα πράματα, παραδέχεται πολυτυπία, γελοιοσζ, γέλαα, γέλαγα κι άλλες τέτοιες νοστιμάδες, μζ πάντα ως έλα βαθμό έγνωείται του λόγου σου το παράκαμς κάποτες, μάς σκάρωσες και κάτι άληθινά εγκλήματα (δ Νέρων, άξαφνα, σελ. 72—και κοίταξε τι δύναμη πού την έχει ένας Νέρωνας της έρημου, πού είναι ντροπή). Σήμερα, γιατί δεν είμαστε πιά στο μεσλιώνα, κατάλαβε δ κόσμος πώς ή ποίηση έχει το χρέος να στηρίζεται στην ίδια γραμματική όπου στηρίζεται και ή πρόξ'ς. Έτσι το καταλάβαινε άπαρχής κ' οι γιγαντένιοι προγόνοι, ένας Σοφοκλής, άς πουμέ, πού μιζ δοτική του πληθυντικού δεφτερόκλιτη (έμοισιν κτλ.), έπειδή κ' είτανε άκόμη ζωντανή δοτική, μζ δέ σου λέει πιά μήτε Θεά, μήτε *Ατρείδαιο* γιατί άφτά είτανε του περασμένου καιρού. Στην ίδια την έποχή βλέπεις πώς δ πεζός λόγος μήτε το *έμοισιν*, *έμοισι* δεν το χωνέδει, παρά και στις πολυτυπίες του την πολυτυπία τη ζωντανή μονάχα θά σου φιλοξενήση. Έμεις όμως σήμερα, δλοι δηλαδή του πολιτισμού οι λαοί, ξεπεράσαμε άπάνω σ' άφτό τους άρχαίους στο πεζό και στην ποίηση άκόμη, άφοδ ένας Victor Hugo μάς φανερώνει γραμματική *άλλάθεφτη* στους στίχους του όσο και στα πεζά του. Καθένας έγνωείται πρέπει να παραδαθώνη και της ίδιας της γλώσσας του το γνώρισμα και την ψυχή. Ο Ρωμιός θέλει και λιγάκι *άκαταστασία* να του την παραχωρήσουμε όπως λέγαμε πιά άπάνω. Νζ του δείξουμε ώτόσο και τα δρια. Μζ καθίζεις κάτι αναμεσοφωνήεντα ν πού θά μάς τα περνάς για χαριτωμένα και της εθφωνίας, ένα *πρόβαλεν έμπρός*, (σελ. 27), ένα *ψυχήν δ πόθος* (σελ. 21), πού είναι όσο μπόσικα μπορεί να φανταστή του ανθρώπου δ νούς, γιατί μ' άφτά σκοτώνεις το ρυθμό, τη γλύκα της λαλιάς μας—και τον κανόνα της άκόμη. Ένας πλουτος, μιζ χάρη μάλιστα της λαλιάς άφτης είναι να παίζη με τους διφτόγους, να πλάθη και να ξεπλάθη συνακόλουθα φωνήεντα ώστε ή πλοκή ψυχής δ πόθος, πού του λόγου σου την άποφεύγεις, της είναι πολλί άρεστή. Το *πρόβαλεν έμπρός* άκόμη πιά τρανά μάς φανερώνει πόσο μεγάλο είναι το λάθος σου, γιατί το καθαφτό δημοτικό είναι *δμπρός*, κ' έτσι

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

(Σκίτσο Μανουιλάνου—Noir)

Έχουμε *πρόβαλε* *δμπρός*, που είναι τὸ μόνο *δυνατό* και *παραστατικό*.

Νὰ μὴ σὲ *σκοιλξω*. Πρῶτου *τελειώσουμε* τὸ *κεφάλαιο* *ἀφτό*, πρέπει νὰ σὲ *παρακαλέσω* νὰ *βίξης* *μιὰ* και *καλὰ* στὸ *γιαλό*, τὸν *ἀπόστροφο* τοῦ *κι'*, που *εἶναι* *ἀηδία* και *κακούργημα*. Νὰ *γράφης* *κι* μὲ *συνακόλουθα* *ου*, *ο*, *α'* και μὲ *συνακόλουθα* *σύφωνκ*, *κ'* μὲ *συνκλόουθα* *ε*, *ι*.

Γιὰ τὸ *λεχτικό*, νὰ σοῦ *σημειώσω* *ἀκόμη* πῶς τὸ *μοιρόγραφο* πὶδ *ρωμαίκο* ἀπὸ *τάνάλατο* *μοιρατο*. Ἡ *λέξη* *τοπειο* ἀπὸ *τις* *πιδ* *ἀνθεες*. *Προσεφκή* *λέει* ὁ *κοσμάκης*. Τὴ *ζήλεια* *θαρῶ* πῶς *της* *ἀξίζει* *πιὰ* νὰ *γίγη* *ζούλια*. Ὁ *ἀητός* *γράφεται* *ἀϊτός*. Τὸ *ἀλλὰ* *εἶναι* *μά*. Τὸ *ἐλιωσε* μὲ *ε* (ἀπὸ τὸ *ὀλιώνω*, *λιγώνω*, *λιώνω*· ἀπὸ τὸ *λῶω* *νόημα* *δὲ* *βγαίνει*).

Ἐρωτα και *νόμιμο* *ἔρωτα* *ἔχεις* *γιὰ* *τὴ* *βίμα*—*ὄχι* *ὄμως*· τὸ *δικαίωμα*

χάρη της βίβας, να μάς χαλνάς τὸ νόημα' νυχτιά, (σελ. 27) θὰ πεί
μιά νύχτα, ὄχι νύχτα με ἀντίθεση πρὸς τὴ μέρα, καὶ σύ, (σελ. 27) ἔτσι
τὴν ἔνοεις (στὸ ἴδιο λάθος καὶ στὴ σελ. 77.) Ἐντὸς μου—μέσα μου—Τὸ
ἦσαν ἀδύναμο φοβερό. Κάποτες βάζεις ἀχτίδα (πού εἶναι τὸ σωστό)
κάποιες ἀχτίνα, ὅπως σὲ τραβᾷ ἡ βίβα.—Ἡ γίς εἶναι τὸ ντίπ δημοτικό.
—Καμιὰ ὄχι καμμιά. Δὲ χωρεῖ περισπωμένη στὰ χρυσά, πού ἀφωμοι-
ωθήκανε στὰ ἀσυναίρετα καλὰ κτλ.

Μὴ νομίζης πὼς εἶναι πρᾶμα ἡ γραμματικὴ ἀδιάφορο στὴν τέχνη.
Στὴν ἀφιέρωση σου με ὀνομάζεις τεχνίτη. Ἄφτὸ μου προξένησε χαρὰ
περίσσια, ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ δικοὶ μας με παρνοῦνε γιὰ σκέτο γλωσσο-
λόγο. Ἡ γλωσσολογία με βοήθησε καὶ σίγουρο. Μὰ πὼς; Νά, ὄσο
μεγαλύτερη προσοχὴ ἔδινα στὸν κανόνα τόσο μεγαλύτερη ἔδινα καὶ
στὴν τέχνη. Γύμναση τοῦ νοῦ ὁ κανόνας.

Τὰ ποιήματα σου τὰ ὁμορφότερα μου φανήκανε κείνα πού βρίσκονται
σελ. 14, 21, 24, 32, 46 (Θεῖα ἡ γενικὴ Πάννα), 57, 61, 65, 71, 76.

Φρόνιμα ἔκαμες πού μου ἔστειλες τὸ βιβλιαράκι σου. Δὲν προ-
φταίνω πάντα νὰ ἀποκριθῶ σὲ ὅλους. Θὰ προσπαθῆσω καὶ νὰ τοῦς τὸ πῆς.
Μὰ πάντα καλὸ νὰ βρίσκονται τὰ ἔργα τοῦς στὴ βιβλιοθήκη μου, πού
θὰ γίνῃ δημόσια, γιὰ νὰ συγκεντρωθοῦνε σ' ἓνα μέρος τὰρχεῖα τοῦ
σημερινοῦ μας τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Καὶ τώρα πῆγαινε, παιδί μου, με θάρρος, μ' ἐλπίδα, με χαρὰ. Εἶσαι
στὰ χαράματα τῆς ζωῆς κ' ἴσως νὰ μὴν ὑποψιάζεσαι τὴν ἐφτυχία σου,
ἡ ἐφτυχία σου εἶναι πού θὰ γνωρίσης τὴ δυστυχία, τὰ δάκρια, τοῦς
πόνους, τοῦς καημούς. Κι ἀφτὰ θὰ σὲ κάμουνε ποιητὴ.

Ὁ φίλος σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

B'.

Senat—Τετάρτη δεκατίσσερις τοῦ Νοέμβρη 1923

Φίλε Σπύρο,

Τιμὴ μου πού ὁ Πάνος μας σοῦ γύρεψε τὸ γραμματάκι μου γιὰ τὸ
«Νουμάς». Καὶ βέβαια, γενικὰ ζητήματα. ὥστε εἶναι γιὰ ὅλους. Δὲν
εἶπα ὅμως πὼς τὸ καλὸ πού λέω γιὰ ὅνα, δὲ θὰ ποθοῦσα νὰ τὸ
διαδάσουνε ὅλοι.

Σήμερα ὥστόσο θαρρῶ πὼς θὰ μαλλώσουμε. Κι ὁ καθγάς μας δὲν
εἶναι καθαφτὸ γιὰ τὸ ν ἐκεῖνο τὸ ἀντιχασμωδικό, πού νὰ ποῦμε,
εἶναι...εἶναι γιὰ τὴν ἠθική! Μοῦ γράφεις πὼς εἰσως τὸ συχνὸ ἀκου-

σμα στά τραγούδια, στο μίλημα, στο διάδχσμα, ίσως και μιὰ παρά-
 ξενη τῆς ιδιοσυγκρασίας σου ἀδυναμία σ' ἔχουνε κάμει νὰ βρῖσκες
 κι ὁμορφιά κ' ἠδονὴ στοὺς ἑκείνους, τὸ ἐφελκυστικὸ δηλαδὴ. Ἐδῶ
 πιά θὰ τὰ χαλάσουμε και θὰ τραβήξουμε ὁ καθένας ἀπὸ τὴ μεριά του.
 Ἰδιοσυγκρασίαι, ἠδονὴ ἀτομικὴ, ἀκούσματα, μιλήματα, διαβάσματα, δὲν
 ξαίρω τί σημασία ἔχουνε. Σημασία ἔχει τὸ ἔθνος, ἔχει λοιπὸν κ' ἡ
 ἐθνικὴ πνευλλήνια γλώσσα—ἡ γραμμικτικὴ. Τέτοιαι ἀτομικὲς ἠδονὲς
 εἶχα πολλὲς στ' ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη. Ἀπότομα τίς ἔκοψα, γιατί κα-
 τάλαβη πὼς ἔτσι τὸ ἦθελε τὸ χρέος, και γιὰ τοῦτο σοῦ ἀνάφερα πιδ
 ἀπάνω τὴν ἠθικὴ. Πρέπει νὰ σοῦ ἀναφέρω και τὴ Μυρρίαινα, μιὰ και
 σοῦ κάνω λόγο γιὰ τὸ Γιαννίρη στὴν ἠθικὴ, τὸ νοῦ τῆς και τὴν καρ-
 διά τῆς εἶχε πάντα ἡ Μυρρίαινα. Βέβαια πὼς ἀναρχικὸς ἀπὸ γυν-
 νησιμὸ τοῦ ὁ Ῥωμιός. Ἀφτὸ πρέπει νὰ πολεμήσουμε και νὰ κατα-
 πολεμήσουμε, ἀν ὁ σκοπὸς μας εἶναι—και εἶναι— ν' ἀποχτήσῃ ἐνότητια
 τὸ ἔθνος.

Νὰ τὸ λοιπὸν ποῦ και ἡ πολιτικὴ, νὰ ποῦ κι ὁ πατριωτισμὸς ἀπα-
 γορέδουνε τίς ἀγαπημέναι σου τίς ιδιοσυγκρασίαις.

Τὸ μόνο ποῦ πρέπει νὰ ζητάσουμε εἶναι ἀν τὸ ν σου τὸ ζηλεμένο
 ἔχει ἀξία γενικὴ, ὅξω ἀπὸ τὰ γούστα τοῦ καθενὸς μας.

Δὲν χεῖ.

Κάτι βέβαια, ποῦ τὸ συνήθιζε ὁ Σολωμὸς, κάτι μάλιστα σεβαστό.
 Νὰ μὴν ξεχνοῦμε ὅμως πὼς στὰ χρόνια του δὲ γλωσσολογοῦσανε, μήτε
 εἶχανε τὰ μέσα νὰ γλωσσολογοῦνε οἱ δικοὶ μας. Γιὰ τοῦτο προσέχανε
 στὲς ντοπιολαλιὰς. Ἐμεῖς σήμερα βλέπομε τὴν Κοινὴ.

Ἐνα σίγουρο, ἀλλάθεφτο, τεχνικὸ γνῶρισμα τῆς Κοινῆς, εἶναι ἡ
 γλυκειὰ, ἡ ποικιλότροπη, ἁρμονικὴ συνίζηση. Καὶ συνίζηση ἔχουμε,
 ἀμα βρεθοῦνε πλάι πλάι δυὸ ἢ και τρία φωνήεντα συνεχικὰ, εἶτε στὴ
 λέξη τὴν ἴδια εἶτε ἀπὸ τὴ μιὰ λέξη στὴν ἄλλη, ἀξαφνὰ λέω, κλαίω,
 κλαίει, γελᾶει, ἀκούει, ἀόριστος, κι' ἀπειρα τέτοιαι ἢ ὁ ἴδιος, ἔλεγε
 ἀφτὸς, εἶδα ἐκεῖ, τὸ εἶπα (ποῦ καταντᾶ κιδλας στὴν Ἀθῆνα τὸ εἶπα),
 σοῦ ἔφερα, κι ἀριθμητικὰ πάλαι τοῦ εἶδους ἀφτοῦ. Νὰ μὴ νομίσουμε πὼς
 τὸ λέω, μαζὶ κι ὅλα τᾶλλα πρὸ ἀραδιάσαμε, ἀποτελοῦνε πάντα δυὸ
 συλλαβὲς. Ἀπὸ τὰ πανάρχαια τὰ χρόνια παρατηρήθηκε πὼς ὁ Ῥω-
 μιὸς μιλᾷ γλήγορα γλήγορα. Κ' ἔτσι τὸ λέω κάποτε, θάκουστῇ
 δυσύλλαβο, κάποτε μονοσύλλαβο, ἄς τὸ ποῦμε δίφτογγο. Καὶ τότες ἀμέ-
 σως μὲς παρουσιάζεται ἡ γλώσσα μας σὰ θάλασσα γλυκουματοῦσα
 ὅπου κάθε κύμα και μιὰ δίφτογγο, δίφτογγο ποῦ σηκώνεται και πέ-
 φτει, ποῦ κάθε στιγμὴ στιγμοῦλα γίνετια, ξεγίνετια και ξαναγίνετια.

Είναι σαν πανόραμα, σωστότερα σαν πανάκουσμα που κατάντησε σωστή μουσική. Τη μουσική μας την αφανίζεις με το ν σου, άφησε που άδύνατο να τὰ χώρης στη μέση της λέξης και να κάμης ναυαγ το ναυα κτλ.

Να διούμε τώρα τί θα πη χασμοδία.

Ἡ γλώσσα μας, στὸν ἱστορικὸ της ζευλιγμό, ἔνα μᾶς δείχνει θεοφάνερα, πῶς δηλαδὴ τὰ φωνήεντα ποὺ ἔχουνε διαφορὰ τὸ ἔνα μὲ τὸ ἄλλο, τὰ παραδέχεται ὡραία: ὡς κ' ἡ δημοτικὴ, τὴν παρῆα, παρῆα θὰ σοῦ τὴν προφέρῃ, δίχως νὰ σοῦ τὴν κάμη παριά. Ὅταν ἕμω; τὰ συνεχικὰ φωνήεντα εἶναι τὰ ἴδια, ἡ γλώσσα μας ἡσυχία δὲν τοὺς ἀφίνει: ὡς κι ὁ καθαρεδουσιάνος, τὸ διήγημα, δῆγμα θὰ σοῦ τὸ πῆ: τὰ παιδάκια, σχολειό, τὸ ποίημα, ποίμα τὸ ξαίρουνε. Πρατήρησε μάλιστα πῶς τὸν ποιητῆ, μ' ἔνα κάποιο μισὸ ε τῆς πρώτης συλλαβῆς (οἱ) τὸ συνηθίζουσε, γιὰ τὸν πολλὸ περίεργο λόγο ποὺ ἡ προσοχὴ τοὺς στὸ ποίημα μονάχα πάει, ὅχι στὸν ποιητῆ, ποὺ δὲν τοὺς μέλει γιὰ τὸ μούτσουνο του καὶ δὲν ξετάζουσε. Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν εἶναι ποὺ δυὸ παρόμοια συνεχικὰ φωνήεντα, φτάνει νὰ εἶναι ἡ λέξη ἀπὸ τίς συνηθισμένες, καὶ γίνονται ἀμέσως ἕνα φωνήεντο! ἀκόμη καὶ σὰ δὲν εἶναι μασημένες ὅπως ὁ ποιητῆς γιὰ τὰ παιδάκια, δὲν μπορεῖ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ τὸ πρώτο φωνήεντο: πέφτει γλήγορα μισό.

Λοιπὸν ἂ συμμορφώθοῦμε καὶ μεῖς σὲ ὅσα μᾶς διδάξε ἡ κοινὴ μας ἡ μιλημένη, μιὰ χασμοδία θὰ παρατηρήσοῦμε, τὴ χασμοδία ποὺ ἀποτελιέται ἀπὸ δυὸ παρόμοια συνεχικὰ φωνήεντα. Γιὰ τοῦτο λέμε στὴν κίτιατικὴ μιὰν ἀλήθεια, μὲ μιὰ ὁμορφὴ γυναίκα. Ἐγγραφα ῥομάντζο ἀλάκερο ποὺ λογαριάζει τετρακόσις ἐξήντα σελίδες—τὰ δυὸ Ἄδερφια—καὶ καμιά τέτοια χασμοδία δὲ θάπαντήσης στὸ βιβλίο μου, ὅπως καὶ στὸ γράμμα μου τοῦτο δὲν ἀπαντᾷ.

Κι ὥστόσο, ἕνας τεχνίτης, ὡς καὶ τὴ χασμοδία ποὺ λέμε, μπορεῖ νὰ σοῦ τὴν κάμη λουκούμι. Διάβασα τίς προάλλες στὰ Τραγούδια τοῦ Σύθαμπου τοῦ Κώστα τοῦ Ἀθανασιάδη, τὸν ἀκόλουθο στίχο:

(Δὲν τὰ πρώτα φιλιὰ)

Στὴ γλυκειὰ ἀκρογιαλιά

Νὰ σοῦ το καὶ τὸ πολυφλοίσβοιο θαλάσσης. Στίχο δὲν ξαίρω πὸ ἀπαλό.

Καὶ τώρα πῶς νὰ πάψοῦμε τὸν καθγά μας; Ὅνειρο σωστὸ ἢ εὐφω-νία. Θέλει ἀλύπητο τσάκισμα. Φαντασίες ποὺ βάση δὲν ἔχουνε. Μὴν ξεχνᾷς κιόλας μὲ τὸ συμπάθειο, πῶς τοῦ ἀγαπητοῦ μας τοῦ Μωριᾶ σου τὸ ἀβγὴν ἀβγῆ, δὲν εἶναι σωστὸ παράδειγμα, γιὰτὶ τὸ ν ἐκεῖνο εἶναι.

πιά μεσιανό, αφού οι δυο λέξεις κολλήσανε με τρόπο που γίνονται
 μία και μόνη. Θα είναι άφτὸ ἀπὸ τὰ παμπάλαια τὰ χρόνια ὅπου ἡ
 κοινὴ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικοῦ βαστοῦσε ἀκόμη τὸ ν της. Καὶ μὴν πιστέ-
 θης πὼς στὸ "Ἐλα ν θυγίε μου πού τῶχουνε στὸν τόπο σου οἱ γριούλες,
 μὴν τὸ βάλῃς μὲ τὸ νοῦ σου πὼς εἶναι ν εὐφωνικό· ἀπὸ ἄλλου θὰ
 εἶναι, μὰ δὲν τὸ βλέπω ἀκόμα παστρικά.

Τὸ γράμμα μου τελειωμένο, ἐκεῖ πού δὲν τὸ πρόσμενα. Μὰ νὰ σοῦ
 τὸ σταίλω; Φοβοῦμαι. Κι ὁ Παλαμάς κάπου κάπου τὰ βάζει τὰ παινε-
 μένα σου τὰ ν. Ἄν τοῦ δείξῃς ἀφτὰ πού σοῦ ξεδιαλίξω, θὰ μὲ δείρῃ.
 Ἄς μὲ δείρῃ. Τίτσιο χέρι, ἀκόμη καὶ σὰ δέρνει, ἐγὼ τὸ φιλιῶ.

Φιλῶ καὶ τοὺς λαμπροῦς σου στίχους, μαζὶ μὲ τὸν ποιητὴ μας.

Ψυχάρης

Δὲ σοῦ εἶπα, μὰ δὲν μποροῦμε ὅλα μ' ἕναν κόπο νὰ τὰ ξεφουρνί-
 σουμε, πὼς κάποια τελικὰ ν πού τᾶπαντοῦμε στὴ σημερινὴ μας γλώσσα
 εἶναι ἀπομεινάρια εἴτε τοῦ ἀρχαίου ν τῆς κλίσης ἢ τῆς συζυγίας (δῶρον,
 ἔλυσαν) εἴτε τοῦ περιφημοῦ τοῦ ἐφελκυστικοῦ (λόγοισιν, παῖσιν, εἰκο-
 σιν, Ἀθήνησιν, πέρουσιν, βίηφιν, ἔστιν, εἶσιν, λῶουσιν, ἔλυεν,
 ἔλυσεν, λέλυκεν)· μὰ τὸ ν ἀφτὸ στὴν κοινὴ μας ἀριά καὶ πού φανε-
 ρώνεται, τὸ ἐφελκυστικὸ μάλιστα ἴσως ποτέ του· τὸ κλιτικὸ καὶ συζυ-
 γικὸ καταστάλαξε μόνο γὰ μερικὲς νιοπολαλιές, καὶ καὶ πῆρε μορφὲς
 καινούργιες καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὸν κάθε τόπο· ἀξαφνα στὴ Σύρα καὶ
 ἄλλου θάκουσῃς τὸ δικόν του, μὲ ἃ γαλλικὸ, πᾶει νὰ πῆ τὸ δικόντου·
 στὴ Χιό, στὸ Πύργι, πού τῶχω καλὰ σπουδασμένο, σοῦ λένε πὼς ὁ
 τάδε τὴν τάδε τήνειχεφφιλημένη, μὲ δυὸ φ παστρικά· παστρικά,
 πού τὸ πρῶτο εἶναι τὸ ν τὸ ἐφελκυστικὸ τοῦ εἶχεν—γιατὶ τὸ ν ἀφτὸ
 ξάπλωσε κ' ἔμεινε ὡς καὶ μὲ τὰ σύφωνα τὰ κατοπινὰ τὸ βλέπουμε δῶ
 κι ἀπομοιώνεται μὲ τὸ ἀκόλουθο τὸ φ. Σ' ἄλλα μέρη πάλε, σ' ἄλλα
 χωριά, μπορεῖ πολὶ εὐκόλα νάκουσῃς ἔγραφεν ἐκεῖνος. Μὰ μὲ τὴν
 εὐφωνία σου-τὰ τέτοια, καμὶὰ σκέψη πιά δὲν ἔχουνε. Εἶναι καὶ ντόπια.
 Τὸ λοιπόν, ὅπως εἶπαμε. Τὰ ντόπια νὰ μᾶς εἶναι βοηθητικὰ καὶ συγ-
 κριτικὰ γιὰ τὸ ξεκαθίρισμα τῆς Κοινῆς. Τὸ ἔθνος μονάχο ἀντιπρο-
 σπέδει τὴν ἰδέα.

Ὁ ἴδιος

ΨΥΧΑΡΗΣ